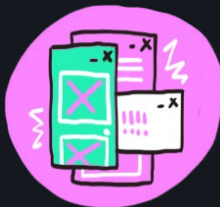

DIGITALNO NASILJE

Kako prepoznati? Kako se zaštititi? Kome se obratiti?

O organizaciji:

Alternativni centar za devojke je organizacija koja se bavi unapređenjem i zaštitom ženskih ljudskih prava i marginalizovanih grupa, sa posebnim fokusom i brigom za prava mladih žena i devojčica. Osnovale smo se 2013. godine u Kruševcu, vođene vizijom ravnopravnog društva i jednakih mogućnosti za sve ljude, bez obzira na njihove različitosti. Kroz programe prevencije rodno zasnovanog nasilja, integrisane bezbednosti i mentalnog zdravlja, digitalne bezbednosti i privatnosti i mirovnog ženskog aktivizma, podstičemo mlade žene i devojčice na kritičko mišljenje i delovanje, podržavajući njihov samosvesni razvoj. Istrajavamo na putu širenja svesti o izazovima sa kojima se suočavaju mlade žene i devojčice i slavimo njihovu snagu, pamet i sposobnosti. Ponosne smo što nam veliki broj mladih žena i devojčica ukazuje poverenje i pruža radost, učešćem na našim aktivnostima, gde putem neformalne edukacije i osnaživanja, zajedno širimo prostore slobode, kreativnosti i ženske solidarnosti.

O publikaciji:

Publikacija je informativnog karaktera i nastala je u okviru projekta *End online violence – sustain movement*, koji *Trag fondacija* podržava od 2018. godine. Tokom implementacije ovog projekta sprovedene su brojne aktivnosti (edukativni treninzi, istraživanja, paneli i drugo) koje se u najširem odnose na širok spektar pitanja povezanih sa fenomenom rodno zasnovanog nasilja učinjenog upotrebom tehnologije. Svrha ove publikacije je da olakša proces snalaženja, tj. prepoznavanja i razumevanja različitih oblika rodno zasnovanog nasilja učinjenog upotrebom tehnologije, psiholoških posledica koje nastaju prouzrokovane njime i uputi na moguće servise/sisteme podrške. Namenjena je pre svega ženama i devojčicama koje su u riziku od nasilja, ali i aktivistima/kinjama u vaninstitucionalnim sistemima koji pružaju podršku ženama sa iskustvom nasilja.

DIGITALNO NASILJE

Kako prepoznati? Kako se zaštititi? Kome se obratiti?

**Zanima te šta je digitalno nasilje,
kako da ga prepoznaš, kome da ga prijaviš,
kako da se nosiš sa posledicama?**

Digitalno nasilje predstavlja širok spektar radnji čiji je rezultat povreda/e nekog/ih lica.

Digitalno nasilje svakodnevno se događa putem različitih uređaja i platformi – društvenih mreža, emaila, mesindžera, telefonskog poziva ili sms, svega što spada u tzv. digitalne tehnologije.

Kao najčešći oblici digitalnog nasilja

izdvajaju se proganjanje, ugrožavanje sigurnosti, neovlašćeno fotografisanje, objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka, uvrede, pretnje i oni predstavljaju **KRIVIČNA DELA**.

A, šta je onda rodno zasnovano digitalno nasilje?

Rodno zasnovano digitalno nasilje se odnosi na sve napred navedeno, samo prefiks *rodno* označava činjenicu da nesrazmerno više utiče na žene i devojke.

Da li znaš da je 23% žena
barem jednom u životu doživelo
zlostavljanje ili uznemiravanje na internetu?

A da je jedna od deset žena do svoje 15.
godine doživela neki oblik digitalnog nasilja?¹.

Kako da prepoznaš digitalno nasilje?

Jednostavno, ako neko čini da se osećaš
loše, uvređeno, poniženo ili uplašeno
na internetu, ako pomišljaš da ugasiš ili
zaključaš nalog, velika je verovatnoća
da si izložena digitalnom nasilju.

¹[rs.undp.org/content/serbia/sr/home/presscenter/articles/2021
/digitalno-nasilje-ostavlja-stvarne-posledice.html](https://rs.undp.org/content/serbia/sr/home/presscenter/articles/2021/digitalno-nasilje-ostavlja-stvarne-posledice.html)

Bez obzira koji je oblik nasilja u pitanju –
imaš mogućnost da se zaštićiš od nasilja!

Na raspolaganju su ti:

- Pozovi policiju na 192;
- Prijavi nasilje lično odlaskom u policijsku stanicu;
- Prijavi nasilje lično/ pozivom Tužilaštvu;
- Obrati se SOS službi za podršku ženama koje su preživele nasilje;
- Potraži besplatnu pravnu pomoć ili savetovanje;
- Ukoliko si u mogućnosti, posavetuj se sa advokatom/icom.

Psihološke posledice rodno zasnovanog digitalnog nasilja su stvarne!

Rodno zasnovano digitalno nasilje
deo je kontinuuma istorijskog
nasilja nad ženama!

Posledice su gotovo iste kao i kod nasilja
koje se dogodilo u *fizičkom* prostoru!

Ukoliko ti se dešava ova vrsta nasilja, najverovatnije možeš da primetiš promene u načinu na koji razmišljaš, kako se osećaš ili ponašaš!

Može se desiti da primetiš
i neke fizičke promene ili tegobe!

Nisi u obavezi da poznaješ pravo i da znaš koje je
krivično delo/oblik digitalnog nasilja u pitanju!

**Ukoliko se osećaš ugroženo, imaš pravo
da prijaviš nasilje i tražiš zaštitu od države!**

Ugrožavanje sigurnosti upotrebom tehnologije (putem četa, SMS-a, poziva, FB, IG...) podrazumeva pretnju po život ili telo, tvoj ili tebi bliske osobe i ono predstavlja **KRIVIČNO DELO!**

Da bi ugrožavanje sigurnosti u online prostoru bilo kažnjivo zakonom, upućene pretnje moraju biti ozbiljne, jasne, konkretne i ostvarive, one koje u tebi izazivaju opravdani strah!

Ukoliko smatraš da je tvoja sigurnost ugrožena, može se dogoditi da budeš u šoku ili neverici, da osećaš bespomoćnost ili bes, preplavljujući strah ili napade panike.

Ovakve reakcije su očekivane i prirodne.

Šta možeš da uradiš za sebe u takvoj situaciji?

- Pre svega, pobrini se za svoju fizičku bezbednost.
- Razmisli o malim koracima koje možeš preduzeti da vratiš osećaj kontrole. Prati svoje potrebe - briga o sebi je važna.
- Potraži savet i okruži se osobama od poverenja.
- Pokušaj da obezbediš dokaze (screenshot...), sačuvaj SMS poruke.

Kad povratiš psihički balans, razmisli o prijavljivanju.

Na raspolaganju su ti:

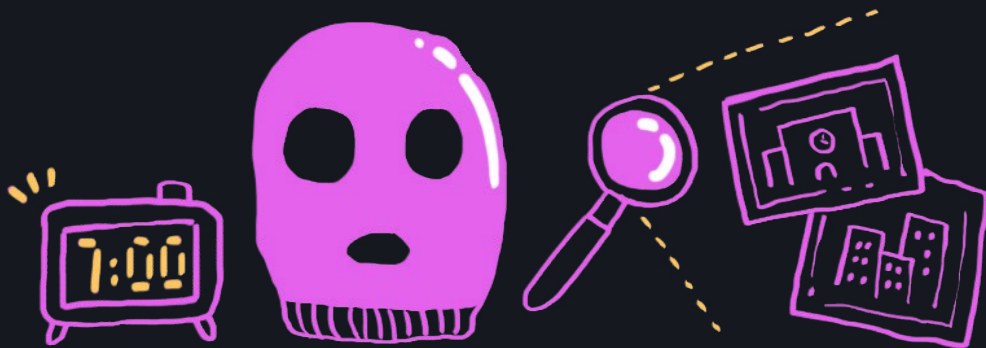
- Pozovi policiju na 192;
- Prijavi nasilje lično odlaskom u policijsku stanicu;
- Prijavi nasilje lično/ pozivom Tužilaštvu;
- Obrati se SOS službi za podršku ženama koje su preživele nasilje;
- Potraži besplatnu pravnu pomoć ili savetovanje;
- Ukoliko si u mogućnosti, posavetuj se sa advokatom/icom.

Proganjanje upotrebom tehnologije (putem četa, poruke, poziva, društvenih mreža...), predstavlja pokušaj da se sa nekim licem stupi u kontakt, protivno njenoj/njegovoj volji.

Proganjanje nije jedna radnja, ono se ponavlja, traje određeni vremenski period i predstavlja KRIVIČNO DELO!

Proganjanje podrazumeva i druge slične neželjene radnje poput praćenja i dolazaka na nečiji posao ili u školu, kojima se ugrožava lični život i duševni mir osobe.

Proganjanje može voditi iscrpljenosti, anksioznosti, povećanoj napetosti, teškoćama u spavanju i koncentraciji ili promenama raspoloženja kod osobe koja ga preživljava.

Ako se zbog nečijeg ponašanja osećaš ugroženo ili neprijatno - veruj sebi i svom unutrašnjem osećaju.

Prepoznavanje je prvi korak da se zašitiš od proganjanja.

Razmotri odluku o prijavljivanju nasilja.

Važno je da odluka o prijavljivanju (ili neprijavljivanju) nasilja bude donesena na osnovu dobre informisanosti o procedurama i postupcima, jednako kao i na dobrom poznavanju sebe, svog stanja, reagovanja i dostupne podrške.

Svaka odluka koju doneseš je vredna i za poštovanje.

Na raspolaganju su ti:

Pozovi/prijavi lično
policiji na broj 192

Prijavi nasilje
lično/pozivom Tužilaštvu

Obrati se SOS službi za podršku
ženama koje su preživele nasilje

Potraži besplatnu pravnu
pomoć ili savetovanje

Ukoliko si u mogućnosti,
posavetuj se sa
advokatom/icom

Uvreda nastala upotrebom tehnologije (putem četa, poruke, poziva, društvenih mreža ...), podrazumeva izjave (pisane ili usmene) ili ponašanja, kojima se omalovažava ili ponižava neko lice, i ona predstavlja **KRIVIČNO DELO**.

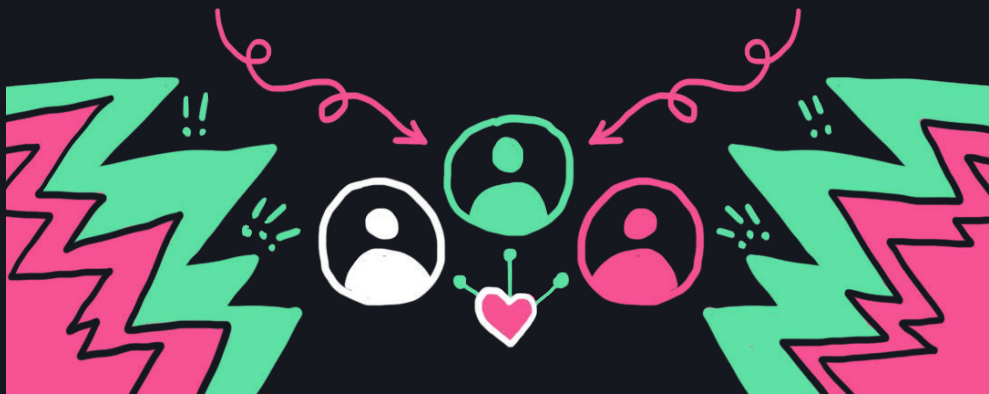
Uvreda u digitalnom prostoru može biti iskazana i korišćenjem simboličkih znakova, crteža, tonova, statičkih ili pokretnih slika, fotomontaže i slično, sa ciljem da se povredi dostojanstvo nekog lica.

**Uvreda može voditi osećanju stida,
krivice ili besa, povlačenju ili izolovanju
od novih iskustava.**

Tokom oporavka se može dogoditi da osoba
dugoročno promeni način gledanja na svet
i na odnose sa drugim ljudima!

**Okruži se onim što ti predstavlja
izvor podrške i što čini
da se osećaš osnaženo!**

**Podseti se da je važno
da budeš strpljiva sa sobom,
imaj poverenja u sebe!**

Reakcije na pretrpljeno nasilje
razlikuju se od osobe do osobe.

Nema pravog ili pogrešnog načina reagovanja.

Iako se ponekad možemo osetiti preplavljeno, važno je da
znamo da sva osećanja
imaju svoju svrhu i moć!

Na raspolaganju su ti:

192

Pozovi/prijavi lično
policiji na broj 192

Prijavi nasilje
lično/pozivom Tužilaštvu

Obrati se SOS službi za podršku
ženama koje su preživele nasilje

Potraži besplatnu pravnu
pomoć ili savetovanje

Ukoliko si u mogućnosti,
posavetuj se sa
advokatom/icom

SOS

Kleveta nastala upotrebom tehnologije (putem četa, poruke, poziva, društvenih mreža...), podrazumeva iznošenje ili širenje neistina o nekom licu i ona NE predstavlja **KRIVIČNO DELO**.

Kleveta može istovremeno imati i elemente UVREDE. U tom slučaju, može se podneti privatna krivična tužba.

Ukoliko je samo kleveta u pitanju, može se podneti građanska tužba za naknadu štete.

Mogućnost anonimnosti u digitalnom prostoru i činjenica da se različiti oblici digitalnog nasilja mogu vršiti bez direktnog kontakta, kod lica koja vrše takve oblike nasilja, stvaraju utisak da se može izbeći odgovornost za počinjeno nasilje!

Sloboda izražavanja nije izgovor za iznošenje kleveta o nekom licu!

Kleveta može voditi stanju zbunjenosti ili razdražljivosti, osećanju stida ili češćem ulaženju u rasprave ili svađe.

Preživljen traumatski događaj učinjen bez naše volje narušava prirodnu vezu između naših osećanja, misli i fizioloških procesa.

Usmeri svoju pažnju na kreativne i afirmativne sadržaje!

Mogu biti korisne i vrlo jednostavne aktivnosti poput razgovora sa prijateljicom, boravak u prirodi ili šetnja.

Borbe kroz koje prolazimo, mogu nam doneti nove veštine upravljanja sobom, nove izvore snage i rast!

Na raspolaganju su ti:

192

Pozovi/prijavi lično
policiji na broj 192

Prijavi nasilje
lično/pozivom Tužilaštvu

Obrati se SOS službi za podršku
ženama koje su preživele nasilje

Potraži besplatnu pravnu
pomoć ili savetovanje

Ukoliko si u mogućnosti,
posavetuj se sa
advokatom/icom

Neovlašćeno fotografisanje, prikazivanje ili objavljivanje tuđeg spisa, portreta, fotografije, snimka ili fonograma predstavljaju

KRIVIČNA DELA.

Nastaju kada se spis, portret, fotografija, snimak ili fonogram ličnog karaktera, načine, prikažu ili objave **BEZ PRISTANKA** lica koje je spis sastavilo ili na koga se spis odnosi, odnosno, **BEZ PRISTANKA** lica koje je prikazano na portretu, fotografiji ili snimku, ili čiji je glas snimljen na fonogramu, i time osetno zadre u lični život tog lica.

Krivično delo prikazivanja ili objavljivanja tuđeg spisa, portreta, fotografije, snimka ili fonograma postoji i onda kada je lice **DALO PRISTANAK** da se isti načine u **PRIVATNE SVRHE**, ali **NIJE** dalo **PRISTANAK** da se isti pokažu trećem licu ili objave.

PAŽNJA! Ukoliko neko neovlašćeno deli fotografije lica sa profila koji je otvoren za javnost, neće biti elemenata krivičnog dela neovlašćenog objavljivanja, zato što je lice samo objavilo svoje fotografije.

Kod krivičnog dela neovlašćeno fotografisanje, prikazivanje ili objavljivanje tuđeg spisa, portreta, fotografije, snimka ili fonograma podnosi se **PRIVATNA KRIVIČNA TUŽBA**.

Moguće je podneti i **GRAĐANSKU TUŽBU** za naknadu štete nastale povredom časti i ugleda.

Ukoliko je lice koje je učinilo ova krivična dela nepoznato oštećenom licu, potrebno je da se podnese krivična prijava policiji ili tužilaštvu za visokotehnoški kriminal, kako bi policija otkrila ko je učinilac dela, nakon čega je moguća privatna krivična tužba.

Krivična dela neovlašćeno fotografisanje, prikazivanje ili objavljivanje tuđeg spisa, portreta, fotografije, snimka ili fonograma najčešće se dovodi u vezu sa tzv.

OSVETNIČKOM PORNOGRAFIJOM,

koja podrazumeva neovlašćeno fotografisanje, prikazivanje i objavljivanje **SEKSUALNO EKSPLICITNOG SADRŽAJA,** sa ciljem da se povredi dostojanstvo i ugled nekog lica.

Tzv. osvetnička pornografija često je motivisana **MIZOGINIJOM**, što rodnu dimenziju kod ovog oblika nasilja čini posebno izraženom.

INTERNET KULTURA preslikava **PATRIJAHALNE** obrasce koji postoje u društvu!

Kod osoba koje trpe ovu vrstu nasilja mogu se javiti osećanja poniženosti, besa, bespomoćnosti, anksioznosti, krivice ili stida, kao i potreba za izolovanjem ili povlačenjem od novih iskustava u privatnoj i poslovnoj sferi.

Pokušaj da napraviš **PLAN BRIGE O SEBI**, koji će imati neku vrstu dnevnog plana i rasporeda. Uz dovoljno fleksibilnosti, predvidljivost i jasna struktura mogu pomoći da se prebrode teški dani.

Sve što primenimo i što nam pomaže da na zdrav način ovladamo svojim stanjima i osećanjima deo je **NAŠEG REPERTORA ZA OPORAVAK**.

Na raspolaganju su ti:

Pozovi/prijavi lično
policiji na broj 192

Prijavi nasilje
lično/pozivom Tužilaštvu

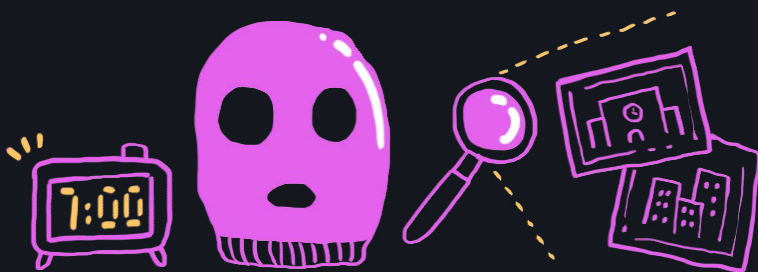

Obrati se SOS službi za podršku
ženama koje su preživele nasilje

Potraži besplatnu pravnu
pomoć ili savetovanje

Ukoliko si u mogućnosti,
posavetuj se sa
advokatom/icom

alternativni centar
za devojke

trag
FONDACIJA

**Equality
fund**

2023.